

Preliminary draft – Please do not distribute or cite.

What might students need to learn to reason on Causation regarding specific subject-matter in the subject of History?

An investigation into student understanding for the causes behind the scramble for Africa

Anders Nersäter, Jönköping University

The purpose behind this study was to contribute with knowledge for what students might need to learn to reason on Causation in relation to specific subject-matter in the subject of History. The History-didactical framework that has been used originates from the Historical Thinking-tradition and data has been derived from a Learning Study. The results represent part of the findings from a larger study performed among Swedish upper secondary students where the researcher together with three teachers investigated what capabilities students need to learn to construct historical explanations, reason on cause, interpret and use sources (Nersäter, 2014). This study however focus specifically on findings that relate to Causation where the data consists of 138 pre- and post-assessments essays.

Results showed that the following aspects were critical for students' capability to reason on Causation in relation to the scramble for Africa:

1. Discern that historical change have causes.
2. Discern that historical claims need support from evidence.
3. Discern long-term and short-term causes behind historical change.
4. Discern the chronological structure relating to change not to confuse causes and consequences.
5. Discern that historical change usually have composed causes of differing importance.
6. Discern that historical change are caused by interaction between societal structures and the actions from historical actors.

A value with these findings are that they can contribute with empirically tested knowledge for what students might need to learn when Causation is investigated in relation to specific subject-matter. Another value is that the Critical Aspects found are extracted from a composed analysis originating from the nature of the subject, curricular demands and analysis of students' conceptions before and after research-lessons.

Keywords: Second Order Concepts, Causation, Student perceptions, Critical Aspects

A comparative study of description of performance levels in history curricula

David Rosenlund, Malmö University

An area of some importance for history education is the description of performance levels as they appear in curriculum documents. The ongoing study presented in this paper is concerned with the description of these performance levels in history curricula. Performance levels are considered important as they may have an impact on how teachers plan and implement their classroom teaching. In the paper, I will present different ways of describing performance levels. These are models that are more generic in kind as well as models that are more subject specific.

The study is a comparative case study that will include history curricula from three different school systems. These are the Canadian province of British Columbia, the state of Hamburg in Germany, and Sweden. The idea behind this sample is that the history education in these school systems to different degrees are influenced by different philosophies of history. These different philosophies might have had an effect on how the performance levels are described in curricula. Curriculum theory will also be used in order to further the understanding for the description of performance levels in the examine curricula documents.

Lärarstudenternas ämnesförståelse, en tentativ intervjustudie

Bjöm Furuhausen, Uppsala universitet

Bakgrunden till min presentation är att jag sedan 2007 arbetat med lärarutbildningen vid Historiska institutionen i Uppsala. Jag har då intresserat mig mer och mer för lärarstudenternas syn på historieämnet och undervisningen. Syftet med presentationen är att redogöra för hur jag arbetat med intervjuer av lärarstudenter för att fördjupa mig i deras ämnesförståelse. Begreppet handlar om hur lärarstudenterna formulerar sig kring synen på historieämnet, och på historieundervisningen. Vad är syftet med ämnet och vad bör undervisningen innehålla? En bakgrund är forskningen om erfarna historielärares undervisning och ämnessyn, som har inspirerat mig (främst Mikael Berg). Min forskning är en parallell till denna forskning fast inriktad på lärarstudenter och inte på erfarna lärare. En intressant skillnad blir då att lärarstudenterna är nybörjare och inte har någon yrkeserfarenhet när de formulerar sin ämnessyn. Det finns även paralleller till undersökningar av David Ludvigsson och Anna-Lena Lilliestam, med de har inte använt intervjuer utan utgått från skriftliga uppgifter från lärarstudenterna. Presentationen kommer också belysa vad resultaten innebär för utbildningen av lärarstudenterna.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i historielärarytutbildning: Vilka förutsättningar ges för de blivande lärarna? Historiska och samtida perspektiv

Johan Samuelsson & Joakim Wendell, Karlstads universitet

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet har länge varit centrala perspektiv för politiker och skolreformatorer. Redan 1948 betonade t ex Stellan Arvidson behovet att undervisning och reformer skulle utgå från vetenskapligt utprovade metoder och arbetssätt. Även läraren tänktes vara en viktig del i detta arbete. Den senaste revideringen av skollagen innebar att man explicit skrev fram att undervisningen skulle vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Vetenskaplig grund antas innehålla två delar enligt Skolverket och Skolforskningsinstitutet, dels ska innehållet i undervisningen vara vetenskapligt ”grundat” (vi ska t ex utgå från att andra världskriget slutade 1945 och att jordbruk varit det absolut dominerande sättet att försörja sig fram till åtminstone sekelskiftet 18/1900), dels ska själva metoderna som undervisningen bedrivs på vara vetenskapligt utprovade och effektiva (Minten, 2017; Adamson, 2017; Persson & Persson, 2017). Beprövad erfarenhet är, enligt Skolverket kollegialt utvärderade och sammanställda erfarenheter från undervisning (Minten, 2017).

Papret består av tre delar; Den första delen kommer att ge några historiska nedslag gällande perspektiv på vetenskaplig grund och undervisning, den andra delen kommer att kritiskt diskutera statens perspektiv på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vi kommer här bl a diskutera vad historiska grundad kunskap kan vara i relation till den diskussion som bl a Evans (2000) och Jenkins (2001) fört.

Del tre kommer innehålla en översiktlig analys om vilka förutsättningar lärutbildningen ger blivande lärare att bedriva en undervisning i linje med skollagens och myndigheternas intentioner (med utgångspunkt i lärutbildning i Karlstad).

Referenser:

- Adamson, L. (2017) Undervisning på vetenskaplig grund Vad är det? I *Vetenskap och beprövad erfarenhet: Skola*. VBE. Lund.
- Arvidson, S. (1948). *Skolreformen*. Gleerups. Lund.
- Evans, K (2001). *Till historiens försvar*. SNS förlag. Stockholm.
- Jenkins, K. (2002). *Re-thinking history*. London: Routledge.
- Minten, E. (2017) Forskningsbaserad för god skolutveckling. I *Vetenskap och beprövad erfarenhet: Skola*. VBE. Lund.
- Persson, A & Persson, J. (2017). Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i högre utbildning och skola. I *Vetenskap och beprövad erfarenhet: Skola*. VBE. Lund.

Etterutdanning av historielærere

Noen norske erfaringer og perspektiver

Erik Lund, førsteamanuensis emeritus, Høgskolen i Østfold

Etterutdanning av historielærere i Norge har i all hovedsak vært knyttet til læreplanrevisjoner og overlatt til kommunale og fylkeskommunale myndigheter. Enkelte større forlag tilbyr korte etterutdanningskurs i forbindelse med utgivelse av nye læremidler. Denne «strukturen» har ført til store forskjeller i form, innhold og frekvens på etterutdanningskurs.

Høsten 2017 blir det satt i gang en læreplanrevisjon med grunnlag i en offentlig utredning kalt «Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser» (NOU 2015:8), og den etterfølgende stortingsmelding nr. 28 (2015–2016) med tittelen «Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet».

Dokumentene gir signaler om endret fokus. I «Fremtidens skole» heter det at «God kunnskap om de mest sentrale metodene og tenkemåtene, begrepene og prinsippene fagene består av, vil gi elevene innsikt og ferdigheter i faget som er relevante over tid... Utvalget mener at fagenes metoder og tenkemåter er en spesielt viktig del av byggesteinene...». Stortingsmeldingen sier at slike prinsipper skal følges opp med «dybde» som sammenfattende målsetting.

Med grunnlag i erfaringer fra etterutdanningskurs drøftes modeller for slike kurs som kan fange opp utfordringer dokumentene stiller historiefaget overfor. Kan disse åpne for at metabegreper fra engelsk og kanadisk historiedidaktikk blir et redskap for å gi «dybde» et nytt og praktikabelt innhold, knyttet til «doing history» og «the investigative approach»? Det vil stille store krav til etterutdanningstilbud. Dette drøftes med bakgrunn i resultater fra ny, norsk forskning om historiefagets praksis i videregående skole.

Challenged and challenging memories

Problematic issues in the History classroom

Laila Niklasson, Mälardalen University

För att utveckla förståelse för hur konfliktfyllda frågor om minnen, såsom uppfattningar om olika former av gränser, kan hanteras i klassrum har ett forsknings- och utvecklingsprojekt startat där högskolor med lärarutbildning i Tyskland, Slovenien, Frankrike, Nordirland, Estland och Sverige ingår. Bakgrunden är att alla partners i det europeiska projektet har funnit att frågor om möjligheter och utmaningar på grund av gränser och minnesbilder blivit alltmer aktuella. Några av länderna i projektet har erfarenhet av långvariga interna konfliktfyllda frågor (Nordirland, Slovenien och Estland), medan andra i högre grad har fått mobilisera resurser under senare år på grund av förändringar i samhället (Tyskland, Frankrike, Sverige). I projektet ingår att undersöka olika aspekter av gränser och minnen och slutligen skapa ett material för lärarutbildning och lärarfortbildning. Projektet har fått namnet BeSMart: Boarder Education, Space, Memory and Reflections on Transculturality.

Varje land har bidragit med en kartläggning av tidigare forskning om minnen och gränser från det egna landet och närliggande område. En gemensam enkät skapades till lärarstudenter med frågor om uppfattningar om minnen och gränser gruppen. Enkäten översattes till det varje lands språk, men sändes ut från projektet. Slutligen använde vi oss av Jack Mezirovs teori om transformativt lärande och skapade ett förslag till en workshop som kan användas dels under lärarutbildning, dels under lärarfortbildning. I Sverige testade vi guiden, som innehåller ett utvalt dilemma, bland en grupp med drygt 20 lärare och fick dels positiv respons, dels förslag till utveckling. Frågeguiden är avsedd att anpassas till lokala omständigheter och behöver därför kontinuerlig kritisk granskning och diskussion.

Sökord:

Migration, minne, gränser, konfliktfrågor i klassrum, lärarutbildning, lärarfortbildning

The existentialising potential of history education

Robert Thorp, Stockholm University & Anders Persson, Dalarna University

This paper presents a study of how history education can be understood as a practice directed towards existentialisation. Through classroom observation, teacher interviews and focus group interviews with pupils, a complex teaching practice is uncovered where history teachers have to deal with matters pertaining to disseminating a meaningful narrative of the past, a critical approach to these narratives and an awareness of historicity and its implications for how we approach and understand the past. These results are then discussed from the perspectives of how history education can promote existentialisation among pupils, and what challenges and opportunities this may present to history teachers.

Historia, identitet, etnicitet och elever i åk 8

Kenneth Nordgren & Martin Stolare, Karlstads universitet

Pågående forskning för publicering under arbetstiteln “On the Matter of History: Youth in Sweden, History and School History”.

Syftet med artikeln är att undersöka elevers uppfattningar om historia i allmänhet och skolhistoria i synnerhet och diskutera dessa uppfattningar i relation till de historiska perspektivens roll i identitetsskapande processer.

Den empiriska basen utgörs av en enkät besvarad av omkring 500 elever, årskurs 8 & 9 i den svenska grundskolan. Enkätundersökningen är en replika, bearbetad utifrån en svensk skolkontext, av en undersökning som gjordes i Nederländerna, Frankrike och Storbritannien (Grever, Hayden & Ribbens 2008). Viktiga variabler i denna undersökning var elevernas etniska bakgrund. Resultatet pekar på att elever med utländsk bakgrund är i mindre utsträckning intresserad av en nationellt orienterad historia än elever vars båda föräldrar är födda i landet. De förra betonar i större utsträckning familjens historia och menar att historisk kunskap om föräldrarnas födelseorter är viktiga perspektiv för dem. Grever et al poängterar även att det finns ett allmänt intresse för globala perspektiv. Resultaten diskuteras främst i relation till hur historieämnet bör gestaltas i skolan. Vi vill utöver detta även diskutera hur vi skall förstå betydelsen av begrepp som relevans och intresse för val av undervisningen samt även lyfta samhällsliga och historiekulturella aspekter som viktiga aspekter för att förklara utfallet.

"Powerful knowledge" och interkulturalitet

Kenneth Nordgren, Karlstads universitet

This paper investigates 'powerful knowledge' as a perspective to bring knowledge in to the centre of the discourse of multicultural and intercultural education. Michael Young argues that there is specialized knowledge that better can explain the world and that every student should be entitled to this knowledge. However, when it comes to understanding and acting in a multicultural sociality, this contribution does not seem to be automatically generated. Integrating intercultural objectives to subject teaching can challenge traditional structures and interfere with the selection of content and perspectives. That is, school subjects have potentials that are not fully used, but if taken into account, those resources would advance intercultural education. From the intercultural perspective, interference of educational policies and politics is emphasized. As such influences tends to be dismissed from powerful knowledge, I have to some extent reconceptualise the perspective of powerful knowledge by relating to curriculum theory and Gert Biesta's division of educational purpose. Finally, I discuss the intersection between powerful knowledge and intercultural education through the example of history education. Acknowledging the tension between societal needs, policy and disciplinary boundaries, the perspective of powerful knowledge highlights the vital role of subject in intercultural education, and proves helpful to detect guidelines necessary for the work of research needed in order to develop an i history education indispensable of today.

En vidgad och reducerad stormaktstid Elevens förståelse av tidsbegreppet "stormaktstiden"

Johan Samuelsson & Joakim Wendell, Karlstads universitet

Vi presenterar preliminära resultat från en pågående undersökning om elevers förståelse av tidsbegreppet "stormaktstiden". Det empiriska materialet utgörs av elevsvar från 2013 års nationella prov i historia åk 6, som analyseras utifrån vilken förståelse för tidsbegreppet som uttrycks av eleverna. En möjlig ansats som prövas är att uppfatta "stormaktstiden" som ett kolligatoriskt begrepp, som behöver fyllas med ett historiskt sakinnehåll för att betyda något (Berge, 1995). Frågan blir då vilket innehåll eleverna fyller begreppet med, och vad detta säger om deras förståelse av begreppet.

Undersökningen knyter an till historiografisk forskning om imperiehistorias relation till nationell historieskrivning (Berger & Conrad, 2015). För att contextualisera undersökningen går vi översiktligt igenom hur begreppet "stormaktstiden" hanterats i läroböcker, läroplaner och externa nationella test/prov.

Hur elever i årskurs fem resonerar om och uppfattar skolämnet historia

Karin Sandberg, Mälardalens högskola

Hur elever i yngre åldrar resonerar om och uppfattar skolämnet historia är ett område som behandlats sparsamt i svenska studier (Hartsmar, 2001). Syftet i min pågående avhandling är att belysa hur elever i yngre åldrar resonerar om och uppfattar skolämnet historias syfte, uppdrag, innehåll och under-visnings-sätt.

Studiens teoretiska ramverk utgörs av Jörn Rüsens (2004, 2013) indelning av historiekultur i kognitiv, estetisk, moralisk, religiös och politisk historiekultur. De historiekulturella kategorierna sätts samman med de didaktiska frågorna vad (kognitiv historiekultur), hur (estetisk historiekultur) och varför (politisk, moralisk och religiös historiekultur). Rüsens indelning av historiekultur har tidigare använts i studier av läroboksrevisioner över tid (Åström Elmersjö, 2013) och i analyser av historiska dokumentärfilmer (Ludvigsson, 2003) men inte på elever eller av intervjuer.

Min presentation avgränsas till den del av studien som omfattar elevernas resonemang om skolämnet historias syfte, innehåll och uppdrag. För att besvara studiens syfte har femtiosex elever i årskurs fem intervjuats i par eller i mindre grupper. Jag kommer också att presentera några av studiens didaktiska implikationer för historieämnet.

Referenser:

- Hartsmar, N. (2001). *Historiemedvetande: elevers tidsförståelse i en skolkontext* Diss. Lund: Univ
- Ludvigsson, D. (2003). *The historian-filmmaker's dilemma: historical documentaries in Sweden in the era of Häger and Villius*. Diss. Uppsala : Univ., 2003. Uppsala.
- Rüsen, J. (2004). *Berättande och förnuft: historieteoretiska texter*. Göteborg: Daidalos.
- Rüsen, J. (2013). *Historik: Theorie der Geschichtswissenschaft*. Köln: Böhlau.
- Åström Elmersjö, H. (2013). *Norden, nationen och historien: perspektiv på föreningarna Nordens historieläroboksrevision 1919-1972*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2013. Lund.

Validitetsaspekter i nationella provet i historia för grundskolan och kursproven för gymnasieskolan

Per Eliasson, Malmö högskola

Uppdraget att konstruera och följa upp de obligatoriska nationella proven i ämnet historia för årskurs 9 och de frivilliga kursproven i historia för gymnasieskolan har ställts till Malmö högskola. Arbetet har pågått sedan 2011 och de första proven genomfördes på försök under våren 2013 för grundskolan och därefter 2015 för gymnasieskolan. Efter dessa inledande sex år har provkonstruktörerna vid Malmö högskola identifierat behovet av att göra en översyn av proven och deras ämnesvaliditet.

Denna rapport är en studie av validitet i två avseenden. För det första de nationella proven och kursprovets validitet i förhållande till målen för historieundervisningen i respektive kursplan i Lgr 11 och Gy 2011, för det andra i förhållande till syftet för det nationella provet och kursprovet. Vi studerar således först validitet i förhållande till ämnet historia, men inte validitet i förhållande till allmänna mål för hela skolans verksamhet. Därefter studeras validitet i förhållande till syfte för och möjliga konsekvenser av proven och deras genomförande. Avslutningsvis diskuteras eventuella målkonflikter och de problem och möjligheter som en utveckling av proven mot nationella bedömningsstöd och digitalisering kan innebära ur validitetssynpunkt.

Källkritik i skriftliga provuppgifter

Susanne Staf, Göteborgs universitet

Att kritiskt, granska, tolka och värdera historiskt källmaterial är en av de ämnesspecifika förmågor elever förväntas utveckla genom grundskolans historieundervisning. I presentationen, som bygger på analyser av 50 elevsvar från ämnesproven för årkurs 9, 2013, diskuteras de potentiella svårigheterna i att argumentera eller resonera källkritiskt i skrift. Med utgångspunkt i elevexempel belyses hur eleverna besvarat två av de uppgifter som efterfrågade källkritiska resonemang och/eller argumentationer, vilka argument som används för att värdera olika källor samt vilka språkliga drag som karakteriserar svar från elever med högre provbetyg.

Digitaliserade läromedel som en resurs för forskning om samhällelig förändring

Rickard Melkersson och Tomas Nilson, Högskolan i Halmstad

Vi kommer att presentera ett nystartat projekt vid högskolan i Halmstad som avser att skapa en digitaliserad och sökbar samling text med koppling till skola, utbildning och utbildningsvetenskap och ett användargränssnitt för optimalt tillvaratagande av Digitalt Laborativt Centrum vid högskolan i Halmstad som pedagogisk och vetenskaplig resurs.

Vi skall visa preliminära resultat från en mindre studie av ett urval äldre läromedel (i vid bemärkelse) från olika epoker inom ämnena svenska/modersmålet, historia och geografi.

Språkfrågan!

Framställningen av finska inbördeskriget 1918 i finländska historieläroböcker 1960-2011

Jörgen Mattlar, Uppsala universitet

Inbördeskrig betraktas som kollektiva trauman. Det finska inbördeskriget 1918 där 36 640 förlorade livet är inget undantag. Utgångspunkten i denna studie är att inbördeskrig principiellt är problematiska att behandla i läromedel, eftersom läromedlen i regel är konsensusinriktade vad gäller den nationella historien.

Inbördeskrig delar nationens befolkning i två parter, segrare och besegrade, vilket ställer den gemensamma stora berättelsen på prov.

Presentationen baseras på en jämförande läromedelsanalys av finsk- och svenskspråkiga finländska läroböcker publicerade mellan 1960 och 2011. Det officiellt tvåspråkiga Finland med en finsktalande majoritet och svensktalande minoritet har nu såväl som historiskt en tvåspråkig läromedelsproduktion som direkt och indirekt förhåller sig till nationella läroplaner för de båda officiella språken i Finland.

I det finska inbördeskriget fanns de två språkgrupperna representerade på båda sidor av inbördeskriget – på den vita segrande sidan och på den röda sidan. Trots detta framhäver finsk- och svenskspråkiga läroböcker olika aspekter av inbördeskriget även om det övergripande inbördeskrignarrativet är det samma. Resultatet av studien visar på en variation och förändring över tid i läroboksmaterialet som helhet. Det visar även på avsevärda skillnader mellan finsk- och svenskspråkiga läroböcker. De finskspråkiga läroböckerna tenderar att allt mer fokusera på de röda och på det så kallade efterspelet. I jämförelse med detta framträder det svenskspråkiga materialet som mer återhållsamt och konservativt.